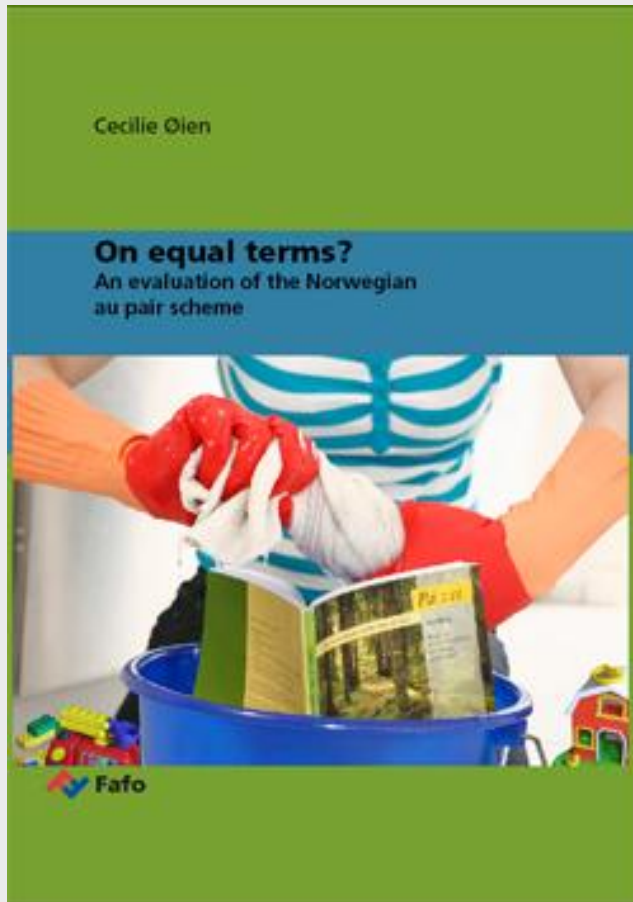

Evaluering av au pair-ordningen

Fafo-frokost, 20. august 2009:

- Innledning ved forskningsleder Jon Pedersen
- Forsker Cecilie Øien presenterer rapporten
- Avdelingsdirektør i UDI, Gry Aalde, kommenterer
- Statssekretær i Arbeids- og Inkluderingsdepartementet, Libe Rieber-Mohn, kommenterer
- Kort diskusjon

Evalueringsens mål:

- Å gi en helhetlig evaluering av au pair-ordningen
- Å vurdere om de opprinnelige formålene med ordningen kan opprettholdes, og eventuelt hvordan
- Å vurdere om endringene som ble innført 15. oktober 2007 har hatt effekt
- Å sammenligne den norske au pair ordningen med ordningene i Storbritannia, Danmark og Polen
- ...og på grunnlag av funnene relatert til de ovennevnte målene komme med forslag til endringer av ordningen

Au pair-ordningen – i korte trekk

- For personer mellom 18-30 år, menn og kvinner.
- Er ment som en mulighet for au pairen til å oppleve kulturutveksling og lære et annet språk gjennom å leve med en familie, som et familiemedlem.
- Au pairen skal bidra med barneomsorg og/eller husarbeid, og til gjengjeld motta minimum NOK 4000, samt fri kost og losji.
- Au pairen kan jobbe opp til 30 timer i uka, fordelt på 6 dager.
- Kan bare jobbe for en vertsfamilie av gangen, og en vertsfamilie kan bare ha en au pair.
- Vertsfamilien skal betale opp til NOK 6000 i året for språkundervisning.
- Vertsfamilien skal tilbringe tid med au pairen i hverdagen, og au pairen skal bo sammen med – og ikke separat fra – familien.

Au pair-ordningen i tall

I årene mellom 2000 og 2008 økte antallet au pairer fra 691 til 2860, hvorpå filippinere nå representerer den største gruppen.

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Totalt
Nye tillatelser	462	698	757	962	1041	1281	1242	1755	1625	9823
Fornyelser	229	306	416	552	590	754	947	896	1235	5925
<i>Fornyelser, % av tot.</i>	49.5	43.8	55.9	57.4	56.7	58.9	76.25	51	76	58
Totalt antall tillatelser gitt	691	1004	1173	1514	1631	2035	2189	2651	2860	15748

Oversikt over au pairers nasjonalitet

Basert på hvilken gruppe som var størst i 2008

Kilde: UDI

Land	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Filippinene	78	89	107	213	344	663	959	1588	2090
Ukraina	20	28	42	81	132	252	291	229	157
Thailand	7	9	17	28	29	42	53	91	97
Russland	76	76	59	84	95	147	148	131	74
Peru	5	11	15	15	25	50	49	47	50
Indonesia	3	5	7	8	11	16	28	42	41
Brasil	5	5	4	10	23	32	35	49	38
Vietnam	1	1	1	6	8	7	15	18	29
Kina	8	13	7	14	16	18	16	22	28
Polen	58	123	167	167	138	110	70	54	23
USA	12	7	9	22	24	18	13	15	16
Romania	45	61	83	138	161	154	105	56	14
Tidl. Serbia and Montenegro	4	8	12	12	16	20	18	14	13
Hviterussland	6	9	17	36	53	59	31	20	12
Bulgaria	13	15	29	41	50	39	19	9	4
Estland	47	94	93	68	35	28	19	5	4
Litauen	77	166	217	208	149	67	37	20	3
Tsjekkia	18	23	19	36	29	25	8	4	2
Latvia	73	98	90	95	58	46	19	8	2
Sri Lanka	27	24	29	34	44	45	37	14	1
Slovakia	33	42	36	24	14	6	8	7	0
Andre land	73	90	106	157	166	179	194	186	143
Totalt	691	1004	1173	1514	1631	2035	2189	2651	2860

Metode og materiale

- En kvalitativ studie med hovedvekt på å kartlegge au pairers og familiers strategier og motivasjoner.
- Denne tilnærmingen ble valgt for å kunne si om ordningen brukes på en formålstjenlig måte.
- Totalt ble det foretatt 69 intervjuer:
 - 21 med au pairer (tidligere og nåværende)
 - 20 med vertsfamilier
 - 15 med representanter fra UDI, politiet og ulike organisasjoner
 - I tillegg ble det foretatt 3 intervjuer med relevante respondenter i Polen

Funn

- Au pair ordningen er i dag formelt definert gjennom au pairers rett til å erfare kulturell utveksling. Vertsfamilienes behov er ikke tatt hensyn til i forskriftene, dvs. at deres motivasjoner og strategier ikke regnes som viktige i forhold til ordningens formål.
- Det ville ikke være en au pair-ordning uten familier med behov for hjelp med barneomsorg eller husarbeid.
- Au pair-plassering er en migrasjonsform med overvekt av kvinner, men samtidig en type service hvor kvinner er foretrukket av vertsfamilier framfor menn.
- Det er stor etterspørsel for både formelle og uformelle omsorgs- og husholdstjenester i Norge i dag. Au pair plassering er del av den formelle sektoren, bortsett fra at denne ordningen i dag ikke offisielt er definert som arbeid.

Funn forts.

- Spørsmålet om au pairer bruker ordningen for kulturutveksling eller for arbeid har ikke et entydig svar.
- Au pairers motivasjoner og strategier er varierte...
- ...mens hovedårsaken til at vertsfamilier har au pair er at de trenger hjelp til barnepass og husarbeid. Deres strategier, motivasjoner og behov knyttet til ordningen varierer i mye mindre grad enn au pairers.
- Oppsvinget i antall au pairer må sees som bevis for den økende etterspørselen etter mer profesjonelle utenlandske hushjelpere som har mer erfaring enn det au pairer tradisjonelt har hatt.
- Forventningen til au pairer ser dermed ut til å ha endret seg, og selv om mange au pairer opplever kulturutveksling er det rimelig å si at ordningen for mange dreier seg om arbeid.

Funn forts.

- For verter er kulturutveksling eller potensielle vennskap tilleggsgevinster ved ordningen og sjelden grunnen til at folk velger å skaffe seg en au pair. *Det er høyst usannsynlig at de ville ha hatt en au pair hvis de ikke trengte hjelp med barneomsorg eller husarbeid.*
- Dette vitner om at au pair plassering *i praksis* behandles og betraktes som arbeid av vertsfamilier.
- Det er sider ved forholdet mellom au pair og vertsfamilie som ikke nødvendigvis kan foregripes eller kontrolleres gjennom et juridisk rammeverk: personkjemi og relasjoner kan vanskelig forutses eller fullstendig defineres gjennom forskrifter.

Funn forts.

- Bakenfor den rammen for tilbud og etterspørsel av pairer og vertsfamilier representerer, er det også en videre kontekst av internasjonale agenter og byråer som er sensitive for behovene i markedet for hus- og omsorgstjenester i ulike land.
- Evalueringen konstaterer at det er nødvendig med opprettelse av bedre kontroll- og støttemekanismer enn hva som er tilgjengelig i dag, for å håndtere potensielle problemer som kan oppstå når av pairer allerede er kommet til Norge.

Funn forts.

- Det er ikke foreslått at byråer gjøres obligatoriske, fordi funnene viser at det er viktigere å opprette kontroll- og støttemekanismer enn å ta sikte på å kontrollere hvordan au pairer og vertsfamilier møtes og oppretter en forbindelse.
- Utover dette anerkjennes det at byråer tilbyr viktige sosiale arenaer hvor au pairer kan møte andre i samme situasjon og også få svar på spørsmål om ordningen.
- Private aktører bør ikke ha hovedansvar for å ivareta au pairers rettigheter, samt kontroll- og støttemekanismer.

Forslag til endringer

- Det anbefales at au pair-ordningen omdefineres gjennom et begrepsapparat som beskriver au pairers aktiviteter i husholdet som *arbeid*.
- Ordningen foreslås redefinert gjennom en modernisering av det strukturelle rammeverket, for å sette au pair plassering i overensstemmelse med samtidige samfunnsmessige forhold, samt for at den skal kunne reflektere hvordan au pairer og vertsfamilier praktiserer ordningen bedre.

Forslag til endringer forts.

Tre ulike modeller for forvaltningen av au pair plassering foreslås. Disse kan også kombineres:

- **Alternativ A:** En videreutvikling av dagens ordning, men med 20 timers arbeid og ytterligere fokus på kulturutveksling gjennom studier og/eller språkkurs.
- **Alternativ B:** En ungdomsmobilitetsordning med muligheter for au pair plassering, arbeid og studier i Norge for personer mellom 18 og 30 år for en periode på 2 år.
- **Alternativ C:** En tilleggsordning for arbeidsmigranter innenfor omsorgs- og husarbeidssektoren. Dette gjelder migranter fra EU/EØS land som tidligere var sterkere representert i au pair statistikker, men som i dag ofte jobber i det uformelle arbeidsmarkedet.

Forslag til endringer forts.

Uavhengig av det alternativer eller de alternativene som velges, kan au pairers rettigheter styrkes gjennom en revidering av det strukturelle rammeverket ved å:

- Modernisere ordningens begrepsapparat.
- Etablere et uavhengig tilsynsorgan eller en ombudsman som har ansvar for å ivareta rettighetene til de som har fått innvilget arbeids- og/eller oppholdstillatelse innenfor den valgte ordningen. Organet kan potensielt også ha ansvar for å utføre kvalitetssikring av byråer.
- Lansere en døgnåpen informasjonstelefon for au pairer.
- Innvilge au pairer en toårig arbeids- og oppholdstillatelse ved førstegangssøknad.
- Gjøre au pair-tillatelsen uavhengig av forholdet til en vertsfamilie.

Forslag til endringer forts.

- Gi au pairer mulighet til å velge om de vil bo med vertsfamilien eller om de ønsker å bo utenfor husholdet.
- Tilby informasjonsmøter for nyankomne au pairer opp til fire ganger i året i Oslo og andre steder hvor det er mange au pairer.
- Gjøre vertsfamilien ansvarlig for å dekke au parens reise til og fra Norge, samt reiseutgifter knyttet til språkkurs.
- Gjøre det lovlig for au pairer å jobbe hos ny familie fra det tidspunkt de har levert søknad om familiebytte.
- Håndheve kravet om å fylle inn punktet i kontrakten som beskriver au parens ansvar.
- Gå i dialog med filippinske myndigheter for å utforske muligheten for å få til en bilateral avtale for filippinere som ønsker å komme til Norge som au pairer.
- Forenkle skattereglene for au pairer og lage standard retningslinjer for hele landet.

Det er videre anbefalt at...

- Bortsett fra at man følger de vanlige reglene for utlendingsforvaltningen, så foreslås det at man ikke innfører ytterligere begrensninger i forhold til hvilke nasjonaliteter som kan benytte seg av au pair ordningen.
- Aldersgrensen (18-30) bør forbli den samme.
- Au pairers lønn bør reguleres i henhold til om hun eller han bor sammen med vertsfamilien eller ikke, og ut i fra den spesifikke ordningen de har valgt for perioden (alternativ A, B or C). For Alternativ A kan lønnen forbli den samme som i dag, men det er anbefalt at alternativene B og C følger fastsatt minstelønn.
- Det innføres en maksimums grense for saksbehandlingstid.

Andre aspekter av ordningen som ikke diskuteres i rapporten kan forbli som de er i dag.